

Durbe 1918.gadā. Grūts iesākums.

Pirmā pasaules kara gadi Durbē ritēja miera garā. 1915.gadā Durbē ienāca vācieši, bet nekas daudz nemainījās. Gandrīz visi durbenieki bija savās vietās, aizbēguši bija daži jaunāki cilvēki un skolotāji, tādēļ skola nenotika. Pilsētas vecākais Kirzens bija savā vietā un turpināja pildīt pienākumus. Pārtikas kartītes netika ieviestas, jo Durbē varēja nopirkt rudzu maizi par 5 kapeikām mārciņu. Pilsētā bija ap 20 govju, un stops piena maksāja 20 kapeikas. Ar laiku nācās savilkt jostas. Armijas vajadzībām tika rekvizēti lopī un labība. Vācieši staigāja pa mājām un savāca visus misiņa, vara, niķeļa un alvas priekšmetus. Kad mācītājs Zēcens 1918.gada novembra sākumā atbrauca pie dārznieka Klēvera, viņš satika leitnantu Šmitu. Leitnants pavēstīja, ka ķeizars atteicies no troņa, un viņam jāatgriežas Vācijā. Drīz vien vācu karavīri atstāja Durbi, palika komandantūra ar dažiem karavīriem.

1918.gada 20.novembrī, trešdienā tika sasaukta iedzīvotāju sapulce Durbē, lai ievēlētu domniekus un pilsētas galvu. Sapulci vadīja Fricis Inte un protokolēja A.Klavsons. Vēlēšanu tiesības bija 18 namsaimniekiem un 57 strādniekiem. No katras grupas varēja ievēlēt sešus domniekus. 12 jaunievēlētajiem domniekiem bija jāizvirza pilsētas galvas kandidāts, bet viņi strīdējās un nevarēja vienoties. Tad pilnsapulce vienbalsīgi ievēlēja Frici Inti.

Neliela liecība par durbenieku noskaņojumu atrodas mācītāja Deksnas atmiņās. Viņš raksta, ka dievkalpojumā baznīcēni pēc aizlūguma par jauno Latvijas valsti ar sajūsmu trīs reizes nodziedājuši "Dievs, svētī Latviju!"

Pirmais svarīgais darbs bija nodibināt pārtikas rīcības komiteju. Tai bija jārīkojas, lai neizceltos bads. Komiteja sastādīja sarakstu ar iedzīvotājiem, kas pirmkārt apgādājami. Tie bija bezzemnieki un citi iedzīvotāji, kam zemes mazāk par 6 pūrvietām. Visiem maizes gribētājiem jāiemaksā iepriekš, lai to varētu iepirkt. Maizi aizliegts aizlienēt vai tālāk pārdot. Komiteja iepirka sāli un nolēma to pārdot par 20 kapeikām mārciņā (apm. 400 g). Vēlāk komiteja nopirka govī, ko nokaujot iznāca 250 mārciņas gaļas (apm. 100 kg), kas iedzīvotājiem tika pārdota par 1 rubli un 25 kapeikām mārciņā. 4 mārciņas tauku tika sadalītas pilsētas nabagiem: Zelavam, Kārkliņiem, Reinenei un Tunnenei. Komiteja nolēmj griezties pie lielgruntniekiem ar lūgumu pēc labības.

Pilsētas valde pieņem lēmumus katru nedēļu. Skolotājam pagaidām atsaka darbu, skolu varēs atsākt jaunajā gadā. Pieņem darbā ziņnesi, kam katru dienu jāpiegādā pastu no Lieģu stacijas. Viņa alga ir 30 rubļu, arī pilsētas galvas un rakstveža alga ir tikpat. Svarīgākos lēmumus pieņem iedzīvotāju pilnsapulce. Tā 22.decembrī uz sapulci ierodas 96 personas. Sapulce sākas pulksten 1.45 un beidzas piecos. Notiek miliča vēlēšanas. Pieteikušies 9 kandidāti, visvairāk balsu gūst Bauze un Roze. Viņiem jābrauc uz apriņķa komisiju apstiprināšanai. Jāizveido vēlēšanu komisija pašvaldību vēlēšanām. Sapulce nolēmj griezties pie apriņķa padomes, lai kārtotu jautājumu par Raibās muižas, muižas nama un Durbes lankas pievienošanu Durbes pilsētas teritorijai. Sapulce nolēmj ar 1.janvāri aiztaisīt visus krogus, bet atjaunot skolas darbu un pieņemt divus skolotājus.

1918.gada 31.decembrī pilsētas valde vēl sanāk, lai lemtu par veco skolas namu pie baznīcas. Tas vienmēr kalpojīs skolas vajadzībām un celts par draudzes līdzekļiem. Valde vēlas griezties pie apriņķa, lai tas skolas namu atstātu Durbes pilsētai.

Būs grāmata par Durbi

Stāsts par 1918.gadu Durbē, vēl daudzi stāsti par citiem laikiem, notikumiem un cilvēkiem būs atrodami grāmatā “Durbes stāsti”, kas nodoti izdevniecībā un drīzumā nonāks pie lasītājiem. Šie stāsti radušies piecpadsmit gadu laikā, sevišķi intensīvi pēdējo piecu gadu laikā, kad pastāv muzejs, kur nonākuši daudz materiālu: grāmatu, dokumentu, atmiņu pierakstu. Stāsti radušies un papildinājušies arī no senām avīžu ziņām, kas tagad ērti atrodamas digitalizētajos Nacionālās bibliotēkas krājumos. Dažus stāstu jau laika gaitā esmu publicējis laikrakstos “Kursas Laiks” un “Kurzemes Vārds”, bet tagad tie papildināti ar jauniegūtiem faktiem.

Savā laikā stāstus par Durbes pagātni pilsētas un novada izdevumos publicējis Žanis Augusts Krūmiņš, aprakstīdams savas jaunības atmiņas par Latvijas pirmo neatkarības laiku Durbē. Atmiņas par padomju laiku Durbi un kolhoza dzīvi savā grāmatā aprakstījis agronoms Arvīds Dobelis. Lielā latviešu tautas traģēdija – padomju laika deportācijas - Tamāras Lankovskas grāmatā. Manā grāmatā būs sen aizmirsti stāsti par personībām un notikumiem no seniem gadsimtiem kā arī 20.gadsimta lielo notikumu atbalsis Durbē. Sevišķi svarīgi man ir bijis rakstīt par cilvēkiem, kas pacēlušies pāri miesta šaurībai, taču arī rosīgi mazpilsētas cilvēki atstājuši Durbē savas zīmes.

Durbes kultūrvēstures slānis ir biezs, un no tā arī nākotnē varēs izrakt stāstus par krietniem ļaudīm un notikumiem.

**Durbes muzeja vadītājs
Reinis Bahs**